

ม.112กับเกมแห่งอำนาจ

นิธิ
เอียวศรีวงศ์

สิ่งที่น่าสนใจไม่น้อยไปกว่าข้อเสนอนั้นคือ ราชกรูให้แก้ไขเพิ่มเติม ม.112 ก็คือปฏิกริยาต่อข้อเสนอนั้น แต่น่าเสียดายที่เราไม่อาจหยั่งรู้ความเห็นของเสียงเจียบ ซึ่งเป็นเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนได้ แม้แต่ในหมู่ผู้สนับสนุนอีกไม่น้อยก็คงเลือกจะอยู่กับเสียงเจียบ ดังนั้น เราจึงได้ยินแต่เสียงของฝ่ายต่อต้านระงมไปหมด จนกระทั่งมีการตีความไปเลยว่ำนั่นคือเสียงส่วนใหญ่ของพลเมืองไทย

แต่เสียงของฝ่ายต่อต้านคัดค้านนั่นเอง ก็น่าสนใจมาก เพราะมันบอกอะไรบางอย่างให้เราารู้เกี่ยวกับอำนาจในสังคมไทย

คนที่คัดค้านต่อต้านอย่างเป็นทางการ เช่นคุยกับเมียหรือเพื่อน จะมีความเห็นอย่างไรนั้น ผมขอไม่กล่าวถึงอย่างน้อยก็เพราะผมไม่รู้ว่าเขาพูดว่าอะไร แต่คนที่คัดค้านต่อต้าน “เป็นสาธารณะ” เช่นลงข้อความในเครือข่ายออนไลน์, นัดหมายให้มาชุมนุม, ออกแถลงการณ์, เขียนบทความลงสื่อ ฯลฯ นี่ต่างหากละครับที่น่าสนใจมากกว่า

เพราะการที่เขาทำ “เป็นสาธารณะ” ก็ชี้ให้เห็นอยู่แล้วว่า เขาอยากให้ความเห็นของเขานั้น เป็นที่ยอมรับในวงกว้างกว่าลูกเมียของเขา

ตามปกติ ในสถานการณ์ที่เรากำลังหาพวกในหมู่คนกว้างขวาง ซึ่งเราไม่ได้รู้จักมักจี่เป็นส่วนตัวนั้น เราก็น่าจะเสนอความเห็น, ทำที่, และวิธีการ ที่เก็งว่าจะได้รับการฟังจากสาธารณชน จนถึงได้รับการสนับสนุน เพราะสาธารณชนเห็นด้วย เช่นชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของข้อเสนอนิติราชกรู (จะเป็นข้อบกพร่องในเชิงกฎหมาย, ในเชิงวัฒนธรรม, ในเชิงการเมือง หรืออื่นใดก็ตามที่) ด้วยทำที่ซึ่งปราศจากความรุนแรง เพราะสาธารณชนในสังคมใดๆ ก็ตามย่อมประหวั่นพรั่นใจที่ซึ่งใช้ความรุนแรงเป็นธรรมดา

แต่น่าประหลาดนะครับ ส่วนใหญ่ของการต่อต้านคัดค้านซึ่งกระทำ “เป็นสาธารณะ” กลับทำตรงกันข้าม ประหนึ่งว่าไม่สนใจว่าสาธารณชนไทยจะเห็นด้วยกับตนหรือไม่ก็ช่าง จำนวนมากใช้โทสวาท (hate speech) จนถึงข่มขู่คุกคามความปลอดภัยของคณะนิติราชกรู โดยเปิดเผยหรือโดยนัยยะ บ้างก็นัดชุมนุมหน้าธรรมศาสตร์ กล่าวหาว่า คณะนิติราชกรูปราศจากความจงรักภักดีต่อสถาบัน แล้วใช้ความรุนแรงเชิง

สัญลักษณ์ คือ “เผาหุ่น” ซึ่งดูน่ากลัวแก่สาธารณชนอีกจำนวนไม่น้อยใช้วิธีกล่าวหา แทนการตอบโต้ด้วยเหตุผลและข้อมูล เช่นกล่าวหาว่าคณะนิติราชกรูต้องมีเจตนาแอบแฝงอื่นๆ, กล่าวหาว่ารับเงินทักษิณ (คือเคลื่อนไหวด้วยเจตนาแอบแฝงนั่นเอง), กล่าวหาว่ามุ่งจะทำลายล้างสถาบัน, กล่าวหาว่าเนรคุณ, กล่าวหาว่าเป็นส่วนหนึ่งของเกมการเมืองของพรรคเพื่อไทยหรือคนเสื้อแดง ฯลฯ

โดยไม่ต้องแสดงหลักฐานหรือเหตุผลในการกล่าวหาเลย ในการต่อสู้กันทางความคิด กลุ่มผู้คัดค้านต่อต้านต้องการแสดงตัว หรือต้องการหาพวกกันแน่ ถ้าต้องการหาพวก เหตุใดจึงคิดว่าความเห็น, ทำที่ และวิธีการเช่นนี้จะได้รับความสนับสนุนจากสาธารณชนไทย

ผมจึงออกจะสงสัยว่า สิ่งที่ปรากฏให้เราเห็นในกรณีข้อเสนอนี้แก้ไขเพิ่มเติม ม.112 ของคณะนิติราชกรูครั้งนี้ ไม่ใช่การปะทะกันทางความคิด แต่เป็นเรื่องของการต่อสู้กันเชิง “อำนาจ” ของคนหลากหลายกลุ่มในเมืองไทย

ความสงสัยของผมได้รับการยืนยัน เมื่อผู้บริหารธรรมศาสตร์มีมติเอกฉันท์ห้ามมิให้ใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยในการเคลื่อนไหวกรณี ม.112 (รวมฝ่ายคัดค้านต่อต้านนิติราชกรูด้วยหรือไม่ ผมก็ไม่ทราบ) มติ

นี้ตั้งอยู่บนฐานของอำนาจโดยแท้ เพราะในฐานะผู้บริหาร ย่อมมีอำนาจในการจัดการกับพื้นที่ของมหาวิทยาลัยแน่ (แต่จะใช้อำนาจไปในทางที่ผิดหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง) ไม่ก็วันต่อมา คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครองของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ก็สั่งห้ามไม่ให้นักศึกษาใช้สถานที่เพื่อจัดเวทีเสวนาเรื่อง “สิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยภายใต้กฎหมายหมิ่นสถาบัน” ก็เป็นเรื่องของอำนาจอย่างเดียวกับผู้บริหารธรรมศาสตร์

พอมองออกว่า เรื่องนี้ไม่ใช่การต่อสู้กันบนเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อระดมผู้สนับสนุน แต่เป็นการต่อสู้กันบนเวทีของอำนาจ ผมก็ชักจะ “ตาสว่าง” ขึ้นมากับเขาบ้าง และออกจะสงสารคณะนิติราชกรู เพราะที่จริงแล้ว ไม่มีใครสนใจพวกคุณหรือข้อเสนอของพวกคุณจริงๆ หรือ เขาใช้พวกคุณเป็นเหยื่อในเกมแห่งอำนาจเท่านั้น

มองจากเกมแห่งอำนาจ ดูเหมือนปฏิกริยาของผู้คนต่างๆ ที่ต่อต้านคัดค้านข้อเสนอนิติราชกรูก็ออกจะประูประิ่งขึ้นมาทันที

เอาที่เห็นได้ชัดๆ ก่อน
คุณทักษิณ ชินวัตร บอกผ่านบริวารที่ไปคารวะว่า สิ่งที่ต้องเร่งทำคือแก้รัฐธรรมนูญ ส่วน ม.112 นั้น ควรปล่อยให้ตามเดิม นับตั้งแต่ พ.ศ.2519 ซึ่งมีการแก้ไข

มาตรานี้ครั้งสุดท้าย จนถึงบัดนี้ คนไทยก็อยู่ร่วมกันมาได้ จึงไม่เห็นเหตุที่จะไปแก้ไขแต่อย่างใด

แน่นอนว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญอาจเปิดโอกาสให้คุณทักษิณได้รับนิรโทษกรรม หรือการอภัยโทษ หรืออย่างน้อยก็วางเงื่อนไขที่คุณทักษิณไม่เสียเปรียบทางการเมืองดังที่เป็นอยู่ แต่คุณทักษิณไม่ได้ทำอะไรจากการแก้ไข ม.112 ยิ่งกล่าวว่า ม.112 ก็อยู่กับคนไทยมาอย่างเรียบร้อยตั้งแต่ 2519 ก็ยิ่งแสดงว่า คุณทักษิณลืมนคนเล็กคนน้อยที่ถูกดำเนินคดีในมาตรานี้ปีละนับเป็นร้อยคน

ผมอยากตั้งข้อสังเกตไว้ด้วยว่า การใช้ ม.112 เป็นเครื่องมือทางการเมืองนั้น ไม่ได้กระทบต่อนักการเมืองด้วยกัน แต่กระทบต่อคนเล็กคนน้อย ที่ถูกแจ้งความดำเนินคดี โดยไม่มีฝ่ายใดในกระบวนการยุติธรรมใช้ดุลพินิจอย่างรอบคอบว่า จะดำเนินคดีหรือไม่อย่างไร คนระดับรัฐมนตรีที่จะตกเป็นเหยื่ออย่างคุณจักรภพ เพ็ญแข นั้นมีน้อย แต่เหยื่อส่วนใหญ่คือคนไร้ตัวตนที่แทบจะไม่มีใครรู้จัก คนเหล่านี้ย่อมไร้ความสำคัญในเกมแห่งอำนาจเป็นธรรมดา จึงไม่แปลกที่คุณทักษิณจะมองข้าม

ท่าทีของคุณทักษิณไม่ต่างจาก **คุณจตุพร พรหมพันธุ์** ซึ่งเรียกร้องให้คณะนิติราษฎร์ทบทวนข้อเสนอให้แก้ไข ม.112 อีกสักครั้ง คุณจตุพรกล่าวว่า การเคลื่อนไหวในทางนี้อาจส่งผลสะท้อนกลับ เพราะพวกที่มีประโยชน์ปลุกฝังซึ่งแพ้เลือกตั้งไปเมื่อปีที่แล้วนี้ จะอ้างการรณรงค์นี้เพื่อล้มล้างระบอบประชาธิปไตยลงอีกครั้งหนึ่ง

พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ เราควรเป็นประชาธิปไตยแบบจำกัดสิทธิเสรีภาพของตนเอง มิฉะนั้น แล้วก็จะถูกผู้มีอำนาจล้มกระดานอีก แต่ประชาธิปไตยแบบนี้ก็ไม่ได้ต่างอะไรกับประชาธิปไตยภายใต้รัฐบาลที่ตั้งมาจากค่ายทหาร นอกจากว่าแกนนำกลุ่มเสื้อแดงอีกหลายคนไม่ได้เป็นรัฐมนตรีหรือ ส.ส.เท่านั้น

เราอาจเข้าใจเจตนาของคุณทักษิณ, คุณจตุพร, พรรคเพื่อไทย และผู้บริหารพรรคอีกหลายคน รวมทั้งพรรคฝ่ายค้านได้ ไม่ใช่จากเหตุผลหรือข้อมูลใดๆ ทั้งสิ้น เพราะพวกเขาไม่เคยได้กับข้อเสนอคณะนิติราษฎร์ด้วยเหตุผลหรือข้อมูล แต่จะเข้าใจได้ง่ายขึ้นมาก หากมองว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของเกมแห่งอำนาจ

นอกจากนักการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านแล้ว นักวิชาการ, ผู้บริหารมหาวิทยาลัย, กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองต่างๆ, ผู้นำม็อบ ฯลฯ ที่พากันแสดงออกซึ่งความไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของคณะนิติราษฎร์ “เป็นสาธารณะ” ก็ไม่ต่างอะไรจากนักการเมือง เพราะการไม่อธิบายโต้ตอบด้วยเหตุผลและข้อมูล จึงชี้ว่าพวกเขาไม่ได้ต้องการแรงสนับสนุนจากประชาชนในวงกว้าง เพียงแต่ต้องการแสดงตัวเท่านั้น ดังนั้น จึงอาจเข้าใจความต้องการแสดงตัวของพวกเขามากกว่าเกมแห่งอำนาจได้ดั่งเดียวกัน

อำนาจที่ผมหมายถึงในเกมแห่งอำนาจนั้น ไม่ได้จำกัดเฉพาะอำนาจที่มีกฎหมายรองรับ เช่นได้เป็นรัฐบาลต่อไปนานๆ เท่านั้น แต่หมายรวมถึงสิ่งอื่น ๆ อีกมากมายหลายอย่าง เช่น การยอมรับของกลุ่มอำนาจ (ที่มีผลประโยชน์ปลุกฝัง - ตามสำนวนของคุณจตุพร) เช่น กองทัพ, ธุรกิจขนาดใหญ่ที่ไม่อยากเห็นเรือเอียงไปมา, กลุ่มชนชั้นนำที่ผูกสิทธิ์ธรรม (legitimacy) ไว้กับสถาบันพระมหากษัตริย์แทนกฎหมาย (คุณนก รัตน์วงศ์สกุลกล่าวว่า “... คนที่จบออกมาด้วยการรับพระราชทานปริญญาจากพระหัตถ์ในหลวง...”), คนชั้นกลางระดับบนที่กำลังโตเต่า, ฯลฯ อำนาจยังหมายถึงการแสดงออกซึ่งจุดยืนทางการเมืองซึ่งเป็นที่น่าไว้วางใจแก่กลุ่มอำนาจ, แม้แต่การบรรลุอำนาจเชิงอุดมการณ์ก็ถือเป็นอำนาจอย่างหนึ่ง และแน่นอนว่าการบรรลุถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ถือเป็นอำนาจอย่างแน่นอน

ข้อที่นำเสนอไม่น้อยไปกว่ากันก็คือ ในสังคมที่ข้อเสนอใดๆ ก็กลายเป็นเกมแห่งอำนาจ ซึ่งเรียกร้องการแสดงตัว มากกว่าการใช้วิจารณ์ถ้อยแถลงกันอย่างจริงจัง สังคมนั้นจะมีพลังอะไรในการปรับแก้ตนเองได้โดยสงบ